

Ütopyalar Sonrası-II 2005

İnsan aklının düzeni arama stratejisi olan doğrusalcı ve indirgemeci düşünce, bugün bilim ve aydınlanma simülasyon projeleri ile örtülen bir Batı uygarlığı ideolojisi iktidarına (modernite) dönüşmüştür. Bu ideolojinin, özellikle hem kozmos da hem de atom altı dünyada temel fizik yasalarının anlaşılmasında başarılarını, doğanın insan aklı için tam olarak anlaşılabilir olduğunu kanıtlamaya çalışan Dekartçılar kadar olmasa da “inkar” etmeme durumundayız. Hala yeni “keşifler” için hayranlıkla peşinde koşulan bu “kutsal” düşünce sisteminin “mantığına” göre parçalama işlemi bütünün doğrusallığını bozmamalı, yani bu parçalar toplandığında yaklaşık da olsa bütün elde edilmelidir. Düzenin öznesi olduğu doğrusallığı, doğrusallığın nedeni olduğu düzeni bozabilecek olan dinamikler yok sayılmalıdır. Bu gözlemlerimizle bulunan deliller tarafından belirlenir ki, göreceli olması yanında bu seçimde kültürümüzün ve hislerimizin de etkisi vardır. Seçim aklın aradığı düzene daha kolay ve çabuk götüreceği olanı seçmek, insanın doğa üzerinde kurmak istediği iktidarının güçlenmesi yönünde olur.

Beyaz mermerlerle kaplı Pisa Katedrali'nin içinde sallanmakta olan şamdan Galileo Galilei'nin aklında basitleşip düzenli sallandıkça doğanın sırlarını ortaya dökmüştür. Katedralin duvarları ile sınırladığı doğrusallığı iktidarına sembol yapmış olan Katolik Kilisesi'nin Galileo'nun aklına direnmesinin temelinde yatan düzeni ret etmek değildir. Düzen için doğrusallaştırmada nelerin önemli nelerin önemsiz olacağına karar vermedeki iktidar kavgasıdır.

Aklın düzeni arama stratejisine doğanın desteğini esirgemediğini söylersek abartmış olmayız. Eski dinler bile doğanın ilahi düzenindeki sırlara dayanırdı. Eski Mısır'da yıldızların düzeninin sırrı Hermetik metinlerdeki iki cinslilikte saklıydı. Eski Yunan'da “Tanrıça Venüs” gezegenindeki dişliliğin sırrı, her dört yılda bir eliptik semada çizdiği beş köşeli mükemmel yıldızın köşelerini bir birine birleştiren çizgilerin kesişmesindeki altın oranda saklıydı. Kiliseyi güçlendiren her Pazar düzenli bir şekilde tekrarlanan ayinlerle doğanın metaforsal bir tekrarıydı.

Her yeri saran modernite iktidarına doğanın primleri olan “hareket(ler)” var. Bunlar periyodik (titreşim) hareketleridir. Dünya kendi etrafında 24 saatte bir gibi periyodik olarak düzenli döndüğünde, güneş her gün doğduğunda dünyada yaşam ortaya çıkmıştır ve bu yaşamının hala sürmesinin nedenidir bu düzen. Dünya güneşin etrafında döndükçe her baharda (Nevroz) doğa yeniden canlanacaktır. Doğada titreşim yapan daha çok yaşıyor ve kendini koruyor.

Düzeni veren bu periyodik hareketleri insan aklının fark etmesinin tarihi altın oran tarihi gibi kadar çok eski değil. Bu Newton ile başlayan aklın üç yüz yıllık bir hikayesi. Aklın bu düzeninde dalga hareketleri birbirlerine karışmıyor. Özelliklerini koruyorlar. Örneğin ışık ve ses dalgaları temsil ediliyorlar. Güneşten gelen ışığın kırmızısı ile trafik ışığının kırmızısı birbirine karışmıyor çünkü. Fotonlar birbirine karışmıyor. Yoksa cep telefonu diye bir şey olmazdı. Kuzuların sesi ile çobanın çaldığı kavalın sesi birbirine karışmıyor.

Modernite iktidarı bu periyodik “altın hareketlerle” kurulan düzendir. Bu düzeninin sırrı ise bu periyodik hareketler öncesindeki karmaşıklıktadır. Ne olmuştu da dünya Nevroz için kendi etrafında dönmeye başlamıştı. Ne olmuştu da sesler dalgalar halinde yayılmaya başlamış ve bir birine karışmamıştı da Beethoven'ın 9. senfonisi “Birleşik Avrupa”nın önünü açmıştır. Ne olmuştu da tek hücreliler örgütlenip organizmaları oluşturmuşlardı akıllı insan için. Ne olmuştu da dişi erkek olmuş, bunlar örgütlenip aile olmuştu.

Her ne kadar bu sırları arayanlara uzun yıllar bilimin sapkınları denmiş ise de, bu sırlarla dünyaya yeni yolda baktığımızda modernite iktidarını kaybedecektir.

Elektronun yerini ölçerken, ölçenle ölçülenin birbirine karışması ile özne ve nesnenin birbirinin içine girmesi, bir bütün oluşturması söz konusu edilince, kuvantumun felsefi yorumları sadece küçük mesafe ve zamanlarla kalmadı, modernite iktidarları atom dünyasında geçerli olan şaşalı zaferlerinin peşini bırakmadılar, onu sosyolojiye, psikolojiye uyguladılar. Hawking zamanın ABD Başkanı Clinton'un önünde Formüla-Una yarışına bile uyguladı!

Kuvantum mekaniği Entropi kavramından sonra mikro dünyada modernitenin kendini kurtarmada en önemli mucizesidir. Makro dünyadaki mucizesi de temeli Einstein'ın mükemmel bir evren için geliştirdiği küreselleşme modelidir. Küreselleşme olayı batı geleneğinin devamıdır. Küreselleşmenin mitolojik aydını olan Einstein'ın "en mükemmel yapı küresel bir yapıdır orada merkezler kaybolur, orada her yer nereden bakarsan aynı olmalıdır" dediği yapılaşmadır bu. Bugünün küresel kapitalist stratejisi bu metaforla ortaya konmuştur. Irak halkları bu metaforla yok edilmektedir. "Aydınlanmaya evet küreselleşmeye hayır" demek Batı uygarlığı kopyacılığı sürdürmektir. Küreselleşmenin karşısında olmanın tek yolu vardır. Bu da modernite dışındaki paradigmalara kurulmuş ve Batıdan beslenmeyen yeni bir dil üreterek dünyaya yeniden bakabilmektir.

Hızlı bilgisayarların ortaya çıkması ile, doğadaki bu karmaşıklık çukurlarını anlamada lineerci ve analitikçi düşüncenin epistemolojik hatalar getirdiği görülmüştür. Özellikle ekolojik çevrimlerde küçük değişimlerin önemli oluşumlara neden olabileceği anlaşılmıştır. (Örneğin Lorentz'in kelebek olayı. 2004 konuşmasında üzerinde uzunca durmuştuk.) Yani lineerci ve analitik düşüncenin kapsama alanının karmaşıklık çukurları ağı ile örülmüş olan doğal hayatta kaybolduğunu artık biliyoruz.

Karmaşık (Kompleks) sistemler non-lineer (doğrusal olmayan) sistemlerdir, yaklaşıklıkla bile olsa mekanikçi anlayışta yapılan non-lineer modellemeler gibi lineer bir forma sokulamazlar. Karmaşık bir sistemin elemanları birbirleri ile bilgi alış verisi içindedirler ve bir saç örgüsü gibi birbirlerine dolanmışlardır. Bu dolanmışlıklar iç-etkileşmeler, iç-ilişkiler ve iç-bağlamlar şeklindedirler, eşit ve tek biçimde dağılmamışlardır ve zamanla değişirler. Bu dolanmışlıklar (dinamik) elemanlar arasında kendiliğinden bir organizasyon (örgütlenme) oluşturabilirler.

05-2. KARMAŞIKIZ

Bugün karmaşık insan davranışlarına bağlı düzensiz dinamiklerle kendiliğinden oluşan organizasyonların ve insani sistemlerin sayısı ve farklılıkları artıyor. Bunlar sistemim küresel denetimleri ve dayatmaları dışında kendiliğinden aralarında örgütleniyor ve dağılıyor. Kendiliğinden simülasyonlardan farklı duyarlılıklarda ve orantısız düzensizliklerde, adına Duyarlı Düzensiz İnsan Davranışları Dinamikleri (hareketli simulakrlar) verdiğimiz yeni insanoğlu davranışları dinamikleri ürüyor.

Modernite adi altında geliştirilen bilim ve teknolojinin denetleyici ve emperyalist küresel mekanizmalarına, aydınlanmacı ve ilerlemeci sanal paradigmalara kurgulanmış küresel simülasyon mekanizmalarına rağmen düzensiz duyarlı insan davranış dinamiklerini kontrol etmeleri zorlaşıyor. Öngörmedeki zorluklar, bu dinamiklerin ortaya çıkmadan yok edebilme teknolojilerini yetersiz kılıyor. Partiler, lobiler, dernekler ve çeşitli formatta ve renkte sivil toplum örgütleri gibi sürdürülebilir organizasyonlarla bunları düzenli duruma getirmelerinde ve normalleştirmelerinde gün geçtikçe gecikiyorlar. Düzensizlik içinde tekrarlanan düzeni arayan, evrenin aklını taklit eden (metafor) modernite kahinlerinin (insan ve siyaset bilimcileri) zamanı sona eriyor. Aydın kavramı yapı bozumuna uğruyor.

Duyarlı Düzensiz İnsan Davranışları Dinamiği (DDIDD) kuramını (*) coğrafi bölge derinliğinde anlamada Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) önemli bir somut örnektir. DDIDD kuramının POB için kritiği Baudrillard'ı simülasyon kuramı kritiğinden farklıdır, Edwar Said'in Oryantalsizm kuramı söylemini ise doğrular. Kuramımıza göre; bilgi akışı ve iletişim karmaşıklığından oluşan simülasyonların ürünleri olan düzensiz duyarlı insan dinamikleri Ortadoğu toplumlarının önemli bir kısmı içinde altın kaos barındırmaktadır. Bu altın kaos eşiği sürecinde doğulu siborgların kendiliğinden örgütlenmeleri Batı Uygarlığı'nın hegemonyasına son verebilecek yeni bir uygarlığın ortaya çıkmasına neden olabilir. BOP'nin ortaya konması nedeninin gerçek sırrını DDIDD kuramımız deşifre eder. Batı uygarlığı iktidarına karşı değişimin ancak Ortadoğu'da olabileceğini Yeni Dünya Düzeni mühendisleri tarafından da tespit edilmiştir. Ve ortaya çıkabilecek bu devrimin önünü kesmek için patronlarına POP'ni önermişlerdir. Çaresizlik içindeki Batı uygarlığı iktidarının sürdürülebilir devamı ve küresel hegemonyası için Yeni Dünya Düzeni mühendislerinin (Harward gibi bilim mabetlerinin kapalı havuzunda sırt ustusu yüzen pregoklar) sezgilerine güvenerek Irak'a saldırmışlardır. Bu proje doğrultusunda Irak'ta yalnız insanları yok etmeyi değil, Irak insani sistemlerinin düzensiz dinamiklerini besleyen kültürünü de ortadan kaldırmayı hedeflemişlerdir. Yarın ki saldırıları da aynı amaç için olacaktır. Ancak onlara direnen makine –organizma melezi siborgların Batılı siborglardan farklı olması tüm beklentilerini boşaltacaktır.

Bugün çağımızın insanı kendi doğal dünyasının karmaşıklığı yanında, çevresiyle olan karmaşık ilişkileri ivmeli bir şekilde teknolojileşmekte, bilgisayarlaşmakta ve ulusal ve uluslararası kurumların yanında sivil toplum örgütleri ile bir saç örgüsü gibi sarmallanmaktadır. Bırakalım aydınlanmanın parlak yıllarını, Marx'ın ütopyik yıllarını bir kenara, Marcus'un 1960'lı yıllarından bu güne insanın ve insani sistemlerin karmaşıklaşması büyük bir dönüşüme ve değişime uğramıştır. Örneğin modernitenin bir kavramı olan aydın gene modernite tarafından yapı bozumuna uğramıştır. Bu yapı bozumunu insana dayatılan "Bilgi Çağı" ile savuşturmak, aydınının kendinle ve doğa ile olan ilişkisinin yabancılaştırılması ve kurnazca denetlenmesi olarak değerlendirmek yeterli değildir. Bu söylemler aydınının karmaşıklığını (yapı bozumunu) anlamayı bir yana bırakıp, aydınının toplumdaki ayak izlerine bakmaktır. Bu çabalar aydına ve aydınının çevresi ile olan ilişkisinin dinamiklerine temel çözümler buluyormuş gibi olan kolaycı doğrusal çözümlerlerdir, bu ideal bir sistem olan fiziğin temel dinamiklerini anlamada bile sarsıntılı günler geçirmeye başlayan indirgemeci düşüncenin alışkanlıklarını sürdürmedir. Bu temelde insandaki karmaşıklığı doğrusallaştıran indirgemeci düşünceden kopmamaktır. Her hangi biri olduğu kadar aydınının da insani sistemler ile olan ilişkisinde düzensiz dinamikler üzerine kuramlar geliştirilmeden, örneğin "gerçek bütünlüğü ve özgürlüğü bulmada teknolojik ilerlemenin can damarı olan kitlesel iş bölümünün ortadan kaldırılmasını yegane derin özgürleşme projesi" olarak gören John Zerzan bu projesini nasıl başarılı bir şekilde sonuçlandırabilir?

Bilgilenmesi ve çevresi ile olan ilişkileri böylesine karmaşıklaşan dünyasında insanoğlu gibi aydınının da yaşamını özgürleştirebilecek ve bu yeni dünyasında var olduğunu ortaya koyabilecek yeni yolculuklara çıkması için geriye bakmasının artık hiç bir yararı yoktur. Kendi kendilerini evrensel ilan ederek, kendi kendilerini yapı bozuma uğratan Batı uygarlığı iktidarı aydınlanmasının çizdiği rotanın dışına çıkılmalıdır. Bu rotanın geçmişine (dört yüz yıllık hikayesine) ve geleceğine (Harwardlı kahinlerine) bakıp bu karmaşıklıkta yol aramak bu yapı bozumu daha da içinden çıkılmaz bir duruma getirmekten başka bir işe yaramaz. Şövalyeliklerinin zamanı bitmiştir, ancak geçmişlerinin simülasyonları ile sanal kahramanlar (matrix) yaratarak iktidarlarının sürebileceğine inanmaktadırlar. Bugünün karmaşık insanına olduğu kadara aydınına da yol gösterecek onun şimdisedir ve bu gelinen noktada insanoğlunun şimdisinde özgürleşmesi çok görülmemelidir.

İnsanoğlunun yeni arayışlarla peşinde olduğu bu çağa "postmodern çağ" diyen Fransız felsefeci Lyotard'a ve onun kritiklerini yerinde bulan Batılı aydınlara (postmodernistlere) karşı ön yargılı duran

aydınlara sormak lazım. Çok değil, 1950'lerle birlikte okuduğunuz okullardan daha çok çevrenizle, sinemayla, medyayla bilgilendiğinizi, internetde dolaşarak sanallaştığınızı, elinizdeki mobil telefonlarla siborglaştığınızı, üyesi olduğunuz sivil toplum örgütleri ile sarmalandığınızı, her gün artan bir karmaşıklıkla ağının sayısız çukurluklarına batıp çıktığınızı inkar mi ediyorsunuz? Modernite ideolojisinin bilim ve aydınlanma projeleri olan simülasyon mekanizmalarının denetleme ve akıllaştırma sınırlarının yıkıldığını göremezlikten mi geliyorsunuz! Yoksa bugünün düzensiz insan davranışlarını öngörebilecek fukuyamacıklar mısınız? E. Said'in anlamamız için son nefesine kadar diller döktüğü, kitaplar yazdığı modernitenin ötekiler için dayattığı oryantalist kavramından kendinizi küçük görmeyi yırtıp çöpe atmaya cesaretiniz mi yok? Yoksa Lyotard'in kendisi olan bir "aydın" gibi gözükmeden mi çekiniyorsunuz?

05-3. KARMAŞIKLIK BATI UYGARLIĞINI BESLEMEZ

Geliştirdiğimiz DDİDD kuramında; (kuram hakkında daha geniş bilgi edinmek isteyenlere 2004 yılıki konuşmamızı okumalarını veya Davetsiz Misafir Dergisi'nin 2004 Bahar ve Kış sayılarında yayınlamış olan denemelerimizi önerebiliriz) sosyal ve ekolojik sistemlerde bir biri içine geçmiş olan elemanları düzensiz insan davranışlar dinamiğinin kendiliğinden örgütlediği kabul edilir. Bu örgütlenmede hiyerarşik indirgeme ve orantı yoktur. Kuramın dili karmaşıklık paradigması ile geliştirilir. Kuram bireyden en geniş örgütlenmeye kadar (eko sosyal sistemlerde) bir simülasyon ürünü olarak kendiliğinden ortaya çıkan düzensiz ve sisteme duyarlı dinamiklerin bir kaosa neden olabileceğini ve ancak bu kaosun oluşturabileceği bir faz (bıçak sırtı) sonrası dönüşebileceklerini, değişebileceklerini ve evrimleşebileceklerini söyler.

Toplumsal ve siyasal fenomenler ancak söylemsel olarak kavranabilir. Teori olmadan anlaşılabilir. Teorik paradigmaların ve söylemlerin daima her türlü toplumsal etkinlik (davranışlar) içinde mevcut olduğunun farkında olmamız gerekir. Teorik paradigmalar ve söylemler insanların neden direndiğini, nasıl direndiğini, aslında neye direndiğini kavramak için esastır. (karmaşıklık paradigması üzerine kurduğumuz DDİDD teorisi insan davranışlarının nedenini, nasılını ve neden ortaya çıktığını kavramak için esastır. Bu kavrama bu dinamiklerden oluşacak insani sistemlerdeki (toplumsal ve kültürel) ve insanın çevresi olan ilişkisindeki (ekoloji) eylemleri, dönüşümleri ve değişimleri ve hatta evrimleri ön görmeye çalışır. DDİDD teorisi bu davranışları besler. Zenginleştirmenin yolunu söyler. Bunları yok etmek isteyen üstü örtülü küresel simülasyon mekanizmalarının maskelerini düşürür ve çelişkilerini ortaya çıkartarak oyunlarını bozar. Bu yüzden DDİDD teorisi ile siyaset arasında "simbiyotik" bir ilişki vardır. DDİDD teorisi insani hareketlerden devamlı beslenir. Örneğin Irak'ın bugünkü toplumsal yapısını ve insan dinamiklerini tarafından beslenen bir teoridir DDİDD. Öte yandan da DDİDD teorisi düzensiz insani davranışların neden ve nasıl ortaya çıktığını mümkün kılmaya çalışır ve bu davranışların gelecekteki etkinlik alanlarını anlamaya çalışır, örneğin Büyük Ortadoğu Projesinin maskesini düşürür.

Çevremiz değişimlerin, dönüşümlerin ve evrimlerin habercileri olan duyarlı düzensiz insanlarla dolu. Bu kendilerinin (haberciler) bu özelliklerinin olduklarını farkında olmayanlardan (habercilerden) çevresi (biz) farkında olmadan etkileniyor(uz). Bu çevresinde (içimizde) oluşan görmediğimiz, dokunamadığımız ve hissetmediğimiz kırılmalar (kaos eşliği) sonrası değişimin ve dönüşümün nedenleri. Bunun dinamiği de modernitenin sosyal ve ekonomik rasyonall gerçekleri üzerine kurulamayan ve ancak o an üzerine kurulacağı hiper-gerçeklerin neler olacağına karar veren ve hareketli simulakrlar üreten kendiliğinden simülasyonlardır. DDİDD kuramı Baudrillard'ın kuramı tanımını dışında kalan bu hareketli simulakrların bir kaos eşliğine neden olabilecek bir süreci başlatabileceğini söyler. DDİDD kuramı insanoğluna kendini iktidar olmadan çözmesinin, kendini

yeniden bulmasının, doğayı yeni bir yolda görmesinin, özgür insani sistemlerin yeniden kurulmasının şifrelerinin çözümünün bu hareketli simulakrların (altın kaos) dilinde saklı olduğunu söyler.

05-4. FUKUYAMACIKLARIMIZ

DDİDD kuramı ile post yapısal durumlara bakarak konuşursak, Foucault'un Fransız akıl hastaneleri ve hapishaneleri üzerine kurduğu söylemleri gibi, Boudrillard simülasyon kuramı gibi DDİDD teorisi Batı uygarlıklı bir tarihsel bir bağlama dayanmıyor. Derrida'nın post-yapısal söylemleri gibi Avrupa merkezli olma sorunu da yoktur. Aksine 15. yüz yıl Avrupa'sında başlayan paradigmalara temellenen indirgemeci düşünceye tamamen zıt olan, yok edilmiş Doğu felsefesinin üzerine kurulmuştur. Küresel ve kültürel çatışmalar ise tamamen Batı merkezlidir.

Karmaşıklık paradigması üzerine temellenmiş DDİDD kuramı ile bugün modernite ideolojisinin Batı Uygarlığı iktidarına dönüşmesini sağlamış olan aydınlanma ve bilim projelerini sorgulayabiliriz, bunların evrensel olmadığını kanıtlayıcı arayışlarında bulunabiliriz. Bir "post-modern kritik" olma ötesinde sosyal ve ekolojik sistemlerin gelişmesi, değişmesi ve evrimleşmesi üzerine mevcut modelleri tartışabiliriz, yeni modellerin önünü açabiliriz. İnsanı özgürleştirebilecek olan, onu doğası ile tekrar bütünleştirecek olan, onu yabancılaşmaktan kurtaracak olan projeler geliştirebiliriz. Yoksa; birakalım karmaşıklık paradigmasını, altın kaos arayışlarını, doğadaki altın oranın, altın hareketlerin sırlarını duymaya kulaklarını kapatmış olan sair Atila İlhan bize ümmet, bilgili Murat Belge köylü der diye ürkecek, bu arayışlardan vaz mi geçeceğiz? Bunlardan da ürkmeysek; sistem bize sırtında anarşist yazan siyah gömlekler giydirip, ulusal "post modern" komplolarla bizi üniversitelerden attırır korkusu ile kığımızın üstüne mi oturacağız? Yoksa Yalçın Küçük'ün diline mi düşmekten korkacağız. Batının bu hiper-gerçek aydınlarının (fukuyamacıklar) ağızlarına bakıp bakalım şimdi bize ne gibi projeler sunacaklar diye bekleyecek miyiz? Bu projelerle ürettikleri yeni simülasyon programlarını okullarda öğrenecek, öğretecek miyiz? Bunların sanal kurgularını oturup TVlerde, sinemalarda seyredecek miyiz?

Dört yüz yıl içinde bilim ve aydınlanma projeleri ile Batı uygarlığı iktidarına dönüşmüş olan modernitenin sonunun geldiğini sistemden geçinen kahinleri (aydınlar) daha ne kadar inananlarından ve efendilerinden saklayabilecekler ki! Örneğin inananlar için çevirdikleri Matrix gibi, kompütürize etmiş oldukları toplumun rasyonel geleceğinin değil, dijital geçmişi Batı uygarlığı hiper-gerçeği olan bilim kurgu filmleri ile, çaresiz kalmış entelektüellerinden övgüler ve ödüller alan sanal Moore'un ABD Başkanı Bush üzerinden sanki kelepçe etkisi yapacaktı Fahreheit 9/11 gibi, "belgesel" simülasyon filmleri ile, Dan Brown'un Batı Uygarlığının geçmişteki hiper-gerçek gizemli şifrelerini gelecek için gerçek olarak arayan "global best-seller" olan kitapları ile ve en önemlisi post-modern çağın düşünürleriymiş gibi aydınları ile Alan Sokal gibi Pentagon bilimcileri arasındaki, benim küçüklüğümde hatırladığıma benzer "ver cicozu, al cicozu, hani ye cicoz? iste cicoz!" entelektüel oyunları ile inananlarının etrafında döndükleri iktidar uyutmasını sürdürmektedirler. Batı iktidarının kurgularını taklit etmekten başka hünerleri olmayan hiper-gerçek aydınlarımız ise gittikçe hırçınlaşmakta. Zorbalaşıyorlar, çünkü sistemden geçinen bu fukuyamacıkları seyreden gençlerin sayısı gün geçtikçe azalmakta bu ülkede.